

[Christmas Møller.]

og som jeg ogsaa tror i den kommende Tid vil blive stærkt drøftet mellem os. Det er Spørgsmaalet om det danske Samfund økonomisk set i Dag, Spørgsmaalet om, hvilke Udviklingslinier man kan regne med. Og her har jeg et Par Ord at henvende dels til Socialdemokratiets, dels til Venstres Ordfører.

Det ærede Medlem Hr. Brorsen maa virkelig ikke tage mig det ilde op, naar jeg retter en Henvendelse til ham angaaende Liberalismen. Det ærede Medlem sagde, at Venstre var ikke liberale Kvækere. Udmerket! Men det, man maa have Lov til at faa at vide af Venstre, og det, vi alle maa gøre os klart i Dag, er dette: Kan vi, selv om vi gjorde, hvad vi kunde derfor, forvente en Udviklingslinie, som fører ind i et Samfund uden Indgreb paa en lang Række Omraader, saaledes som vi kender det i Dag? Og dér svarer jeg, at der efter min Opfattelse — rent bortset fra Krisen i Begyndelsen af 30erne og de Vanskeligheder, der er i Dag, ja ogsaa rent bortset fra Spørgsmaalet om fremmede Landes Handelspolitik — ikke kan være Tvivl om, at den industrielle og økonomiske Udvikling er af en saadan Karakter, at Indgreb til Beskyttelse og Værn af Befolkningsslag i Dag er en Nødvendighed, hvad der ikke forudsattes for 30—40 Aar siden, jfr. f. Eks. den konservative Funktionærpolitik, som man jo maatte give saa meget Medhold, at Funktionærloven — ganske vist paa visse Omraader efter min Opfattelse ændret paa en Maade, som ikke var heldig — blev enstemmigt vedtaget i dette høje Ting, med Venstres og vore og Regeringspartiernes Stemmer.

Jeg ønsker ogsaa i Almindelighed at sige, at jeg foretrækker Frihed for Tvang; det er ligetil. Men den ulovbundne Tilstand vil efter min Opfattelse i Storproduktionens Tidsalder netop betyde Tvang for de mange og Frihed maaske kun for ganske faa. Det er ud fra denne Opfattelse, at jeg søger at være med til at lægge den konservative Politik til Rette efter de ændrede økonomiske Forhold i Verden, ogsaa i vort Land. Det betyder ikke, at vi forlader Ejendomsretten og det private Initiativ; det betyder ikke, at vi ikke tror paa Værdien af disse Goder. Men det beror paa, at vi har den

Opfattelse, at hvad det moderne Samfund maa kræve, er noget helt andet end Samfundet før Krigen eller omkring Aarhundredskiftet.

Og til den anden Side kan jeg sige til det ærede Medlem Hr. Hartvig Frisch, at jeg synes ikke, han kan stille Tingene op paa den Maade, han gør det. Nu da man ikke har Landstinget at skyde sig ind under, siger det ærede Medlem jo i Virkeligheden dette: Man kan ikke forlange, at Regeringen skal afskaffe Arbejdsløsheden, for, siger det ærede Medlem — dette er jo Tankegangen — vi lever i et kapitalistisk Samfund. Der er for det første dertil at sige, at man bød sig nu i Sandhed til med Hensyn til at afskaffe Arbejdsløsheden, da man vidste dette, da man oven i Købet vidste, at Stillingen var en ganske anden, nemlig den, at man ikke havde politisk Magt, som man har nu. Men dernæst kan man sige til det ærede Medlem, at Stillingen i Samfundet i Dag er just den, at gennem Valutacentralen har Regeringen og Administrationen en kolossal Magt over Produktionsmidlerne. De ejer dem ikke, de bestemmer ikke rent privatøkonomisk over dem. Men gennem Valutacentralen har de en enorm Magt over Produktionsmidlerne med Hensyn til at bestemme, hvad der skal produceres, hvor meget der skal produceres, hvordan og med hvilke Maskiner der skal produceres. Og man har Lov til at sige til Regeringen og til det ærede Medlem, at den Ordning, som Regeringen saaledes har og vil fortsætte med, er en Magt over Produktionsapparatet, der i meget høj Grad minder om det, som er det ærede Medlems Maal. Og det ærede Medlem kan se Resultatet, der er kommet ud deraf.

Der er den afgørende Forskel, saaledes som det ærede Medlem i hvert Fald udtalte sig i Dag, mellem hans og min Opfattelse — hvad der ogsaa er naturligt —, at det ærede Medlem ser maaske ikke Valutacentralens Bevarelse som et Maal, men det ærede Medlem anser fortsat — saaledes forstod jeg ham da — en Udvikling med større og større Statovertagelse af Produktionsmidlerne for at være gavnlige. Vi tror overhovedet ikke herpaa. Vi er af den Opfattelse, at det System, vi har levet under nu i 7 Aar, til fulde viser Manglerne ved det statsbundne System. Vi tror, at Statsmagten maa gribe